

УДК 821.111.09

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/39-2-14>

Ганна КОЛЕСНИК,
 orcid.org/0000-0002-2443-7042
 кандидат філологічних наук,
 доцент кафедри англійської філології
 Чорноморського національного університету імені Петра Могили
 (Миколаїв, Україна) ka_141176@yahoo.com

«ТА ЩО ТАКЕ ІМ'Я?»: ГРА З ІМЕНАМИ У ТВОРІ П. АКРОЙДА «МІЛЬТОН В АМЕРИЦІ»

Статтю присвячено дослідженню інтертекстуальної гри з іменами героїв у романі одного з найвідоміших англійських письменників сучасності Пітера Акройда «Мільтон в Америці». У своїй творчості письменник приділяє значну увагу біографіям відомих митців минулого та активно використовує незвичні моделі біографічного письма задля втілення власного бачення творчості своїх героїв. У випадку з романом «Мільтон в Америці» письменник використав популярний у сучасній масовій літературі жанр альтернативної (або зміненої) історії. Одним із цікавих елементів, які застосовує П. Акройд, є активна гра з інтертекстуальними зв'язками, що «тягнуть» за собою імена героїв твору. Всі імена можна розподілити на декілька груп. По-перше, це імена героїв, які сконструйовано на основі імен важливих представників пуританської спільноти Америки XVII століття. У цьому випадку П. Акройд, спираючись на історію пуританства, вибудовує зв'язки з батьками-засновниками та їхніми філософськими концепціями й релігійними ідеями. Так, до цієї групи належать імена Ноя Уїнтропа, Щиросерда Мезера та Збережи Коттона. До другої групи належать імена історичних постатей, які зіграли важливу роль у історії Америки й становленні американської культури, – їх П. Акройд використовує без змін. Це ім'я головного героя Джона Мільтона, проповідника Джона Еліота та засновника Гарварду Чарльза Чонсі. До останньої, третьої групи належать імена, що не мають прямих паралелей в історії, однак викликають стійкі конотації в обізнаних читачів. Яскравим прикладом є ім'я головного героя Ральфа Кемпіса, в якому автор поєднує посилання на богослова Фому Кемпійського, відомого американського громадського діяча Томаса Мортон, проповідника Роджера Уїльямса, відомого своїм гуманним ставленням до індіанців, та червоношкірого короля Філіпа.

Ключові слова: альтернативна історія, інтертекстуальність, гра з іменами, Пітера Акройд, Джон Мільтон.

Ganna KOLESNYK,
 orcid.org/0000-0002-2443-7042
 Candidate of Philological Sciences,
 Associate Professor at the Department of English Philology
 Petro Mohyla Black Sea National University
 (Mykolayiv, Ukraine) ka_141176@yahoo.com

“WHAT’S IN A NAME?”: NAME PLAY IN PETER ACROYD’S NOVEL MILTON IN AMERICA

The article studies intertextual play with characters' names in the novel *Milton in America* by one of the most famous contemporary British writers Peter Ackroyd. This well-known author pays a lot of attention to the biographies of prominent writers of the past epochs and actively uses unusual writing models for his biography-based works. This way he offers a new and quite often a controversial version of his characters' life and creative activity. In the novel *Milton in America* Peter Ackroyd starts an amazing experiment and applies a popular mass literature genre of 'alternative history'. One of the most interesting elements the writer uses in this work is an active intellectual play based on the intertextual connections created by the characters' names. All names used in the novel can be divided into several groups according to the general approach applied by the author. To begin with, these are the names constructed according to the popular Puritans models (such as Phineas Sanctified Coffin, Nathaniel Wonder-working Culpepper, Faithful Joanna Fortescue). In this case the names become a way of creating a satirical effect and help to express an ironic attitude of the author towards the 17th century puritan community. The next group contains parts of the greatest American Puritan founding fathers' names and thus establishes the connection with their religious and philosophical views (Noah Wintrop, Outspoken Mather, Preserved Cotton) and enables the author to argue with them. To one more group belong the names of the people who played a very important role in the history and culture of both America and Europe and whose names Peter Ackroyd uses without any change (John Milton, John Eliot, Charles Chauncy). To the last but not least group refer the names which don't have any direct parallel in history. But they form a collage of ideas and create strong references to certain historical personalities. For instance, the name of Ralf Kempis is associated with Roger Williams, Thomas à Kempis, Thomas Morton, and the Red King Philip.

Key words: alternative history, intertextuality, name play, Peter Ackroyd, John Milton.

Постановка проблеми. Пітер Акройд здобув чималу популярність серед читацького загалу завдяки своїй талановитій грі з біографіями славнозвісних постатей у британській культурі та літературі. У 1996 році Акройд публікує роман «Мільтон в Америці», який стає логічним продовженням експериментів, розпочатих ним у попередніх роботах. Акройд обирає для нього незвичну для біографічного твору форму, натяк на яку приховано вже в назві – «Мільтон в Америці»: адже освіченому читачеві добре відомо, що реальний Мільтон ніколи не бував у Новому Світі. У цьому випадку Пітер Акройд, як і більшість інших письменників доби постмодерну, звертається за формою до масової культури й використовує для своїх цілей надзвичайно популярний сьогодні жанр «альтернативної історії»: що, якби в 1661 році, замість того, щоб, ховаючись, терпляче очікувати, доки друзі вимолять у короля Карла II прощення для нього, Мільтон, за пропозицією своїх побратимів-пуритан, вирушив би освоювати Новий Світ? Поставивши питання таким чином, Акройд починає створення нового світу, якого не було в дійсності, але який цілком міг би існувати, якби історія повернулася інакше.

Те, що Акройд обирає для свого твору специфічний жанр «альтернативної історії», обумовлює той факт, що він не залишає без змін майже жодного реального історичного персонажа та жодної реальної історичної події. До того ж, імена його персонажів перетворюються в щось на кшталт комп'ютерного гіперпосилання: за кожним вжитим ім'ям стоїть величезна кількість асоціацій, які належать історії або літературі, саме вони додають твору своєрідності.

Виклад основного матеріалу. Оскільки у «Мільтоні в Америці» дія відбувається під час становлення пуританських колоній Нової Англії, цілком природно, що величезну роль відіграють імена самих пуритан, вжиті письменником. Пуритани надавали іменам великого значення, тому що, відповідно до їхніх релігійних поглядів, людина повинна свідомо прийти до Бога; більшість із них приймали хрещення, будучи дорослими людьми. Тому часто в імені, яке приймалося при хрещенні, відображались обставини хрещення або якісь характеристики, особливо вартісні в очах віруючих. Що ж стосується імен біблійного походження, пуритани надавали перевагу іменам, запозиченим зі сторінок Старого Завіту, навіть у цьому показуючи, що вони є спадкоємцями давнього обраного народу.

Акройд доводить ці принципи до крайності. Особливо він любить використовувати «промо-

висті» імена, які одночасно дають характеристику героям і додають комічності ситуації. Багато хто з його пуритан завдяки своїм іменам стає більше схожим на героїв якогось фарсу, ніж на персонажів, до яких треба ставитися серйозно. Прикладом імен такого роду можуть бути Смирненність Тіллі (Humility Tilly), Морерод Джервіс (Seaborn Jervis), Фінеас Пресвята Труна (Phineas Sanctified Coffin), Приріст Доббз (Increase Dobbs), Ісаїя Гарна Голова (Isaiah Fairehead), Угодник Лістер (Accepted Lister), Аллілуя Діккін (Hallelujah Deakin), Натаніель «Творячий дива» Кулпепер (Nathaniel Wonder-working Culpepper), Питер «Хвала Богу» Пет (Peter 'Praise God' Pet), Віруюча в істинного Бога Джоана Фортескью (Faithful Joanna Fortescue), Іов «Бунтар Божий» (Job 'Defiant in the God'). Ту ж тенденцію імітує Акройд і з іменами хрещених індіанців: Адам Новоприйшлий (Adam Newcome), Джон Першоступ (John Firstfoot), Новоземельний Матуксес (Newcroft Matuxes), Послидиш (останній із братів) Нанаро (Last-born Nanaro), Іезекііль Куттовонк (Той, що сурмить) (Ezekiel Kuttowonck ('Who Trumpets Forth')). Дісталось від Акройда й лідерам новоанглійського пуританства. Він використовує імена «батьків-засновників» Нової Англії. Наприклад, одного з героїв, гомосексуаліста, вбитого його ревнивим приятелем, звать Ной Уїнтроп (Noah Winthrop). Це очевидна алюзія на історичного Уїнтропа і на його роль серед пуритан – їх Ноя (Winthrop, 1992). Адже він був головним на одному з найперших пуританських кораблів, що прибув на землю Америки. Ім'я іншого героя – Збережи Коттон (Preserved Cotton), яскрава алюзія на Джона Коттона, ще одного добре відомого «батька-засновника» (Cotton, 1992). Ставлення автора до цих героїв досить показове – вони описані з великою часткою злого глузування.

Не залишається без уваги й відоме сімейство Мезерів (The Mathers). Саме в особі одного з представників цієї родини, що дали світу найсудовішого із суддів на процесі Сейлемських Відьом, акройдівський Мільтон знаходить найбільш діяльну підтримку в справі розв'язання війни проти Кемпіса. Щиросерд Мезер (Outspoken Mather) вже не смішний, як пародія на «батьків-засновників». Ця людина викликає почуття жаху своєю жорстокістю й фанатичністю, замішаних на лицемірстві. Вони з Мільтоном розуміють один одного з півслова. Нарешті Мільтон знаходить співрозмовника, рівного йому і здатного зрозуміти його. Але не задумами своєї великої поеми ділиться він із ним, а жорстокими й підступними планами знищення мирного квітучого місця.

Проте не весь пуританський табір Акройд малює в похмурих тонах. Є серед новоанглійських пуритан люди, що викликають в автора щирю повагу. Можливо, саме тому Акройд вводить їх до твору під справжніми іменами. Одним із них є президент Гарварда Чарльз Чонсі (Charles Chauncy). Цей видатний вчений і справжній просвітник дійсно був товаришем Мільтона з коледжу. Він славився своїм досконалим знанням грецької і латини й багато в чому належав більше до минаючої епохи Ренесансу, ніж до нової епохи капіталізму. Саме тому він стає в Акройда виразником ідей гуманізму. У своїй розмові з Мільтоном він, єдиний з усіх, намагається переконати його не розпочинати війну в Новому Світі: «Я боюся великої пожежі...» (I fear a conflagration...), – говорить він, на що Мільтон безапеляційно заперечує: «Пожежа очистить отруєне повітря Марі Маунт» (The poisoned air of Mary Mount will be purged by burning) (Ackroyd, 1997: 250). Чонсі не полишає своїх спроб переконати Мільтона в необхідності уникнути війни, вважаючи це неприпустимим на нових землях. Він посилається на їхній спільний досвід читання «Утопії» Мора і їх дискусії, коли вони були студентами: «Коли ми були молодими, ми вічно говорили про мир» (When we were young, we always spoke of peace) (Ackroyd, 1997: 251). Але Мільтон безповоротно змінився, тепер він вважає свої колишні погляди тільки «дитячими забавами» і не бажає ставитись навіть із найменшою серйозністю до написаного еретиком-католиком. Мільтон і Чонсі відтепер говорять різними мовами, їм не дано почути один одного. Мільтону більше підходить товариство Щиросерда Мезера, ніж тонкого й ерудованого Чарльза Чонсі.

Чонсі – не єдина історична особа, якій було збережено реальне ім'я. Акройд не міг залишити без уваги таку цікаву фігуру в історії Нової Англії, як Джон Еліот (John Eliot), предок відомого поета Т. С. Еліота. Джон Еліот був одним із тих небагатьох пуритан-місіонерів, які змогли досягти успіху в спілкуванні з індіанцями; його навіть часто називали «Апостолом індіанців» (The Apostle of the Indians). Кращим за Еліота у справі спілкування з індіанцями був лише Уільямс, ще один відомий проповідник того часу. Але головною відмінністю між ними було те, що Еліот ніколи не ставив під сумнів праведність обраного пуританами шляху й ретельно працював, готуючи індіанців «до прийняття слова». Проте він так само докорінно відрізнявся від інших пуританських проповідників гуманним ставленням до своїх підопічних. «Він був досить добре знайомий із їхнім життям, щоб розуміти, які технічні

та моральні блага будуть поширені на них, якщо його зусилля увінчаються успіхом, але одночасно він визнавав, що індіанці можуть не тільки вчитися, але й учити. Коли індіанці поскаржилися йому, що, якщо вони залишать чаклунство, то в них не залишиться ніякого засобу проти хвороб, він відреагував, почавши вчити їх основам анатомії, і зайнявся філантропією з метою збору коштів на влаштування шкіл, де б індіанців одночасно з основами релігії навчали основам природничих наук (Ziff, 1973: 173)».

Коли Мільтон розповідає Еліоту сфабриковану ним історію про індіанський бунт, проповідник виявляється єдиним із пуритан, який не поспішає вірити цій казці. Він стає на захист індіанців і наполягає на тому, що індіанці не такі негідники, якими представляє їх Мільтон. Еліот говорить про їхню відкритість слову Божому і просить надати реальні докази того, що змова дійсно існує. На це вражений Мільтон відповідає: «Доказу? Моє слово – от вам доказ!» (Proof? My proof is my word!) (Ackroyd, 1997: 246). Мільтон розуміє, що даремно говорити з такими людьми, як Еліот. Вони занадто самостійні й здатні робити свої власні висновки. Вони вміють думати, а це вже ніяк не влаштовує деспота Мільтона, якому потрібна сліпа юрба, що йшла б довірливо за ним. І він легко знаходить таку юрбу в Бостоні. Там не вимагають доказів, там вимагають крові ненависних індіанців і з радістю зустрічають будь-який привід для початку війни.

Цікавим є ім'я секретаря Мільтона – Гусяче Перо. З одного боку, воно віддзеркалює його функцію в романі – бути пером сліпого Мільтона. Водночас це ім'я – зв'язувальна ланка між творами Акройда, адже Гусяче Перо – це прізвище Чаттертона, героя одного з попередніх романів.

Але, поза всяким сумнівом, найбільш цікавим з погляду походження є ім'я головного супротивника Мільтона – Ральфа Кемпіса (Ralph Kempis), голови католицької колонії Марі Маунт. Реального історичного персонажа з таким ім'ям не існувало. У ньому Акройд змішав риси кількох історичних осіб. Насамперед, назва поселення, на чолі якого він стоїть, не може не провокувати асоціацію між ним і Томасом Мортонем. Зрозуміло, події, що мали місце в реальному Меррі Маунті, відбулися набагато раніше, але все-таки ситуація цілком впізнавана.

Томас Мортон був вищою мірою неординарною особистістю. Цікаво, що саме йому пуритани Нової Англії зобов'язані тим, що їхнє поселення стали називати «Новим Ханааном». Зрозуміло, у вустах Мортонна цей вислів був не чим іншим,

як витонченим глузуванням. «Новоанглійський Ханаан, або Новий Ханаан» (1637) була назва його книги, в якій він розповів про своє перебування в Америці й про свою версію конфлікту між ним і «батьками-засновниками».

В одному зі своїх творів, описуючи прибуття пілігримів до Нової Англії, Брандфорд глибокодумно відзначав, що все, що могли бачити новоприбулі на новому континенті, було «жахливе й безлюдне пустище, повне диких тварин і дикунів», на що Томас Мортон у своєму «Новоанглійському Ханаані» іронічно відповідає: «Воістину, що ж іще вони могли побачити? – лише ще одну землю, що тече медом і молоком, лише чарівну зелену землю, повну дичини і дружельюбних червоношкірих людей» (Drinnon, 1980: 14). Перу Мортонна належить чудове зізнання в любові Новому Світу, включене до «Нового Ханаану»: «Чим більше я дивився на цю землю, тим більше вона мені подобалася. І чим довше я міркував над красою цього місця, ... тим важче мені було уявити собі, що якесь іще місце в світі може бути порівняне з ним за красою (Rasmussen, 2001: 4)».

Акройд відверто проводить паралель між Мортонем і Кемпісом, вкладаючи до вуст останнього чимало слів, співзвучних з ідеями Мортонна. Найбільш яскравим підтвердженням зв'язку між ними є той факт, що «Пісню», яку Кемпіс нібито складає для свята з нагоди «хрещення» колонії, Акройд практично цілком запозичує з «Новоанглійського Ханаану» Мортонна.

Привертає до себе увагу прізвище Кемпіса. Католик із таким прізвищем не може не асоціюватися з іншим Кемпісом, середньовічним ченцем, автором «Наслідувань Ісусу Христу» Фомаю Кемпійським (Thomas à Kempis), книги, яка довгий час за своєю популярністю була другою після Біблії. Звичайно, вільнодумець і життєлюб Ральф має небагато спільного з ченцем, який закликав до покірності, смиренності й терпіння. Але все ж дещо їх поєднувало. І зв'язок цей, як не дивно, може бути простежений через ще одного історичного персонажа. Роджер Уільямс (Roger Williams) був відомим завдяки своєму гуманному ставленню до індіанців. Він стверджував, що всі люди походять від Адама («зіпсоване Адамово насіння»), тому що про це чітко написано в книзі Буття, і тому індіанці, які, можливо, є нащадками Хама, за природою своєю наші брати. У своїх релігійних поглядах він дотримувався ідеї «імітації діянь Христа», тобто певною мірою його можна вважати послідовником Фоми Кемпійського, автора «Наслідування Христа».

У цьому контексті варто згадати окремі моменти тлумачення Біблії пуританами. Самою основою суспільства пуритан стало те, що їхні

священики підкреслювали роль Ісуса як Небесного Царя, а не Ісуса-Теслі, що несе любов і прощення. Беззаперечна покора стала основною чеснотою для пуритан. Покора Ісусу і, як наслідок, покора своїм релігійним лідерам. У цьому Уільямс різко відрізнявся від своїх побратимів пуритан, які перебували в цілковитій упевненості, що «тріумф над природою в цьому світі належить їм» (Ziff, 1973: 101), а природа, в свою чергу, не має ніякого права чинити опір їхній владі. Таке розуміння природи не обмежувалося лише землями, тваринами, лісами й іншими ресурсами, але містило в собі й тих, хто жив на цих землях, – індіанців. Підкорити собі природу, пустелю (wilderness), а отже, й індіанців, вони вважали своєю головною місією, освяченою самим Господом Богом. Ідея ж християнської любові, як її розумів Уільямс, передбачала не безжалісне завоювання й підпорядкування природи, але, головним чином, співчуття до всього живого. Любов для Уільямса насамперед була «любов'ю до всіх творинь Божих і прагненням до їх блага, а не об'єднанням проти них громад, яким належать вищі права в цьому світі» (Ziff, 1973: 101).

Ще однією крामольною, на думку пуританської більшості, ідеєю Уільямса стала його ідея про рівні права людей на політичну владу, незалежно від їхніх релігійних переконань. Крім цього, він дотримувався думки, що в Новому Світі має бути гарантоване право на свободу віросповідання.

Якщо більшість пуритан дивилася на землі Америки як на «пустелю», яку варто скорити своїй волі за будь-яку ціну, Уільямс дотримувався іншого погляду. Він любив природу і вважав, що «в природі немає жодної часточки, якій не була б призначена певна роль у Господньому задумі, та всі ці частини були з'єднані в одне ціле для того, щоб свідчити про цей план перед спостережливими людьми» (Hunsaker, 1979: 7). «Кожен подих вітру й кожна хмаринка, кожна крапля дощу й кожна градинка, кожна сніжинка й кожен листочок, кожна травинка, кожна крапелька води в океані або в ріках, так, кожне кукурудзяне зернятко й кожна піщина на березі є голосом або словом і свідчить про Господа перед нами» (Williams, 1963: 290). Уільямс мимоволі став першим прикладом «тієї меланхолійної фігури американського фольклору, яка набула міфологічних рис у творах Джеймса Фенімора Купера, людини, спійманої між двома цивілізаціями» (Ziff, 1973: 172).

Роджер Уільямс і Томас Мортон були серед тих небагатьох, хто не розділяв упередженого ставлення до індіанців, що існувало в Новій Англії того часу. Англіїці були повні рішучості винищити всіх індіанців Америки. Вражають нелюд-

ськістю накази Ендікотта, згідно з якими перебили всіх індіанців на Блок Айланді. До індіанців ставилися, як до вороже налаштованих хитрих і підступних язичників. Уїнтроп закликав своїх соратників розглядати всіх індіанців як одного загального ворога. Уїльямс відкрито протистояв цим поглядам і в своїй книзі «Ключ до мови Америки» (*A Key into the Language of America*) (1643): «не хвалися своїм Англійським походженням і кров'ю, твій брат Індіанець за народженням нічим не гірший. З однієї крові Господь створив і його, і тебе, і всіх нас, мудрих, чесних і сильних людей».

З ім'ям Ральфа Кемпіса пов'язана ще одна досить цікава історична паралель. Незадовго до кінця роману він приходиться до досить дивної для католика й вірнопідданого англійської корони ідеї коронувати самого себе. Унаслідок він отримує новий титул і відтепер іменується королем Ральфом. Такого імені в американській історії немає, але є вождь повстання індіанців, якого звали король Філіп. Досить дивно бачити таке цілком традиційне європейське ім'я, як Філіп, коли мова йде про індіанського вождя. Пояснення цьому цілком просте. Батько короля Філіпа й вождь племені поканокетів Массасої були в дружніх стосунках із мешканцями Плімута. Після смерті короля його старший син і спадкоємець Вамсутта звернувся до влади Плімута з проханням дати йому англійське ім'я. Таке прохання може видатися дивним, але в той короткий період «золотої доби» у стосунках між індіанцями й білими переселенцями воно було цілком доречно. Влада Плімута із задоволенням виконала прохання свого індіанського союзника та назвала його Олександром Поканокетом, а його молодшого брата, якого раніше звали Метаком, назвали Філіпом. «Такі зміни цілком відповідали тій практиці, що існувала в індіанців – узяти собі нове ім'я в новий кризовий період було стародавньою тактикою. ... дійсне ім'я індіанця за традицією було відоме тільки вузькому колу близьких родичів... тому прийняти ім'я Олександра або Філіпа зовсім не означало відмовитися від своїх коренів». За твердженням пуританських хроністів, «Філіп одержав своє ім'я на честь відомого грецького завойовника за свою амбіційну й зарозумілу вдачу» (Rasmussen, 2001: 85–86).

На нього часто посилаються, називаючи просто Червоношкірим Королем. Але якщо ми врахуємо те, що Акройд дуже багато уваги приділяє мовним іграм, то вийде досить цікава ситуація. Червоношкірий король англійською звучить як «Red (червоний) King», а Акройд – навряд чи випадково – нагороджує свого героя обличчям, «червонішим, як миска з вишнями» (ruddy like

a bowl of cherries), рудим волоссям і бородою «рудую, мов лисячий хвіст» (as red as the tail of a fox), тобто його король Ральф – теж «червоний» (red) (Ackroyd, 1997: 265).

Перше серйозне протистояння між індіанцями і поселенцями-пуританами отримало назву «Пекотської війни» (The Pequot War). Причиною його стали махінації під час торгівлі з племенами індіанців. Пуритани перемогли в цій війні, але не зупинилися на простій перемозі, їх могло задовольнити лише повне знищення племені Пекотів. Їхнім головним гаслом стало «завойовуй і скоряй». Війна з королем Філіпом була набагато жорстокішою й кровопролитнішою, ніж «пекотська війна», хоча закінчилася вона так само – повною поразкою індіанців (Russell, 1990: 230).

Ральф, який гуманно ставиться до індіанців, вважає їх своїми братами й дозволяє ідолу індіанців знаходитися в одному наметі зі статуєю Мадонни, є збірним образом. Протистояння Ральфа з пуританами стає сукупністю протистоянь Мортоні та короля Філіпа. Перший відстоював свободу віри й свободу особи, право бути самим собою та будувати справжній ренесансний утопічний рай, другий – волю для господарів американської землі, індіанців. Обидва зазнали поразки, як і Кемпіс.

Говорячи про Ральфа Кемпіса та його поселення, не можна залишити без уваги ще одну паралель. «Мільтон в Америці», за зізнанням самого автора, був написаний ніби «між іншим», коли письменник працював над «серйозною» біографією Томаса Мора. І саме в особистості Ральфа спостерігається вплив цієї біографії. Насамперед, перейменувавши Меррі Маунт у Марі Маунт, Акройд підкреслив зв'язок цього поселення і його проводиря з католицизмом. Подібно до Томаса Мора в «Утопії», Томас Мортон, а за ним і Ральф Кемпіс, відстоюють людське право на задоволення. Всім їм далекою є доктрина умертвіння плоті, настільки люб'язна серцю пуритан. Ральф і жителі Марі Маунта, зі своєю толерантністю й добротою, пропагандою плотських насолод, радості й сміху нагадують жителів «Утопії», а сам Ральф часто висловлює думки, схожі на ідеї самого Мора. Зрозуміло, ототожнювати Ральфа Кемпіса й Томаса Мора не цілком доречно, але не можна заперечувати той факт, що через Кемпіса Акройд протиставляє деспота-Мільтона та гуманіста Томаса Мора.

Висновки. Підсумовуючи наведене вище, потрібно зазначити, що роман «Мільтон в Америці» стає важливим етапом у творчості Пітера Акройда. Якщо в попередніх творах він лише

ставив під питання ті чи інші умовності біографічної художньої літератури, то в цьому творі він уперше дозволяє собі повністю відкинути її норми. П. Акройд побудував «Мільтона в Америці» переважно на власній фантазії, взявши за основу лише деякі відомості з життя такої знакової фігури, якою був для історії та літератури Джон Мільтон, автор всесвітньо відомих поем «Втрачений Рай» і «Рай віднайдений», а також окремі факти з історії Америки часів становлення пуританських поселень Нової Англії. Для цього експерименту він обирає молодий жанр постмодерністської зміненої історії, який розвинувся на основі популярного в сучасній масовій літературі фантастичного жанру зміненої історії. Суть жанру полягає в тому, що у творі будь-яка подія минулого відбувається не так, як ми звикли, що дає можливість зосередитись на тому аспекті історії людства, який найбільше цікавить автора. У випадку з твором Пітера Акройда такою подією стає подорож Джона Мільтона до Америки, хоча з історії нам відомо, що він там ніколи не був; аспект, якому таким чином приділяється увага, – це природа фанатизму.

Для досягнення своєї мети письменник використовує багато різноманітних засобів, одним з яких стає гра з іменами героїв твору. Для досягнення найкращого ефекту автор використовує чотири основні стратегії інтертекстуальної гри, що базується на використанні імен. По-перше, це використання частини імен видатних історичних постатей, які відіграли значну роль у становленні та розвитку пуританської Америки. По-друге, це моделювання імен другорядних героїв за моделями, характерними для пуританського суспільства XVII сторіччя, однак із сатиричним та іронічним смисловим навантаженням. По-третє, це використання імен реальних історичних постатей. І остання, четверта, найбільш цікава стратегія – це створення «колажу» з біографій історичних персонажів і їхніх імен.

Таким чином, твір Пітера Акройда набуває сучасного звучання й перетворюється на алегорію, метою якої є викриття суті сліпого фанатизму. Водночас він наголошує на циклічності історії, адже помилки повторюються знов і знов, та експериментальною формою свого роману підкреслює, що потенціал біографії ще далеко не вичерпаний.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ackroyd P. *Milton in America* : [a novel]. London : Vintage, 1997. 277 p.
2. Cotton J. *God's Promise to His Plantations. An early American Reader*. Washington: United States Information Agency, 1992. Vol. 1. P. 178–187. (American reader series; vol.1).
3. Drinnon R. *Facing West: The Metaphysics of Indian-Hating and Empire-Building*. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1980. 571 p.
4. Hunsaker G.O. *Roger Williams and John Milton: The Calling of The Puritan Writer. Puritan Influences in American Literature*. Urbana : University of Illinois Press, 1979. P. 3–23.
5. Rasmussen S. *The Pagan Pilgrim: Thomas Morton of Merry Mount. Intellectual "Heathen" Remains an Inspiration*. Mountain Xpress, 2001. November, 21. P. 4–18.
6. Russell B. *The Red King's Rebellion: Racial Politics in New England 1675–1678*. New York : Atheneum, 1990. 273 p.
7. Williams R. *The Complete Writings of Roger Williams*. New York : *Russell and Russell*. 1963. Vol. 2. 196 p. (Collected works : in 7 vol.).
8. Winthrop J. *A Model of Christian Charity. An Early American Reader*. Washington : United States Information Agency, 1992. Vol. 1. P. 13–24. (American reader series : vol.1).
9. Ziff L. *Puritanism in America : New Culture in a New World*. New York : The Viking Press, 1973. 338 p.

REFERENCES

1. Ackroyd, Peter *Milton in America* : [a novel]. London : Vintage, 1997. 277 p. [in English].
2. Cotton, John *God's Promise to His Plantations. An early American Reader*. Washington : United States Information Agency, 1992. Vol. 1. P. 178–187. (American reader series; vol.1) [in English].
3. Drinnon, Richard *Facing West: The Metaphysics of Indian-Hating and Empire-Building*. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1980. 571 p. [in English].
4. Hunsaker, Glade O. *Roger Williams and John Milton: The Calling of The Puritan Writer. Puritan Influences in American Literature*. Urbana : University of Illinois Press, 1979. P. 3–23[in English].
5. Rasmussen, Steve *The Pagan Pilgrim: Thomas Morton of Merry Mount. Intellectual "Heathen" Remains an Inspiration*. Mountain Xpress, 2001. November, 21. P. 4–18 [in English].
6. Russell, Bourne *The Red King's Rebellion: Racial Politics in New England 1675–1678*. New York : Atheneum, 1990. 273 p. [in English].
7. Williams, Roger *The Complete Writings of Roger Williams*. New York : Russell and Russell, 1963. Vol. 2. 196 p. (Collected works : in 7 vol.) [in English].
8. Winthrop, John *A Model of Christian Charity. An Early American Reader*. Washington : United States Information Agency, 1992. Vol. 1. P. 13–24. (American reader series : vol.1) [in English].
9. Ziff, Larzer *Puritanism in America : New Culture in a New World*. New York : The Viking Press, 1973. 338 p. [in English].